

ODF|Plugfest

SEPT 15-16 2015, THE HAGUE (NL)
ELEVENTH EDITION

cois

community for open interoperability standards

#ODFPlugfest

Uitgangspunten van Open Document Formaat voor overheidstechnologie

Aan de hand van dit eenvoudige en informatieve document bent u in staat om kleine wijzigingen te begrijpen en uit te voeren, die van grote invloed zijn op de toekomst van de overheidstechnologie.

 (CC) BY-SA

Inhoud

Inleiding	3
Doel	3
Samenvatting	3
Extra materialen	3
Belangrijkste uitgangspunten	4
Belangrijkste voordelen van ODF	4
Nederlandse overheid toonaangevend bij de overname van ODF	4
ODF en OOXML	4
ODF- versus OOXML-bestandsextensies	4
Keuze van applicatie	5
Variatie tussen applicaties	5
ODF-hulpmiddelen	6
Overeenkomsten	6
Ondersteunende partijen	7
Uittreksel overheidsbeleid en hoogtepunten	8

COIS is onderdeel van OpenForum Europe (OFE) en voldoet aan visie, beleid en gedragscode van het OFE, met de missie om gelijke voorwaarden te scheppen voor ICT-aanbieders en de keuze van vrijheid voor burgers/gebruikers, door de trend te ondersteunen naar de overname van open standaarden voor de verschillende Europese organisaties in de publieke sector. COIS wil de publieke sector in contact brengen met de technologiegemeenschap, daarbij geleid door "Cabinet Office's Open Standards Principles" van de Britse overheid (Uitgangspunten voor Open Standaarden van het Bureau van de Britse Premier). COIS is politiek en technologisch neutraal, streeft naar transparantie, is een nonprofit-organisatie, financiert zichzelf met steun van de industrie en wordt geleid door een samenwerkingsverband van industriële organisaties. Door COIS tot uitdrukking gebrachte standpunten weerspiegelen niet noodzakelijkerwijs de standpunten van de ondersteunende partijen.

Dit document en de bijbehorende infographic zijn een initiatief van OFE/COIS, met belangrijke bijdragen van Stuart J Mackintosh, Basil Cousins en Logius, ondersteund door bijdragen van de gemeenschap.

Documentversie 2.1 – 11e Plugfeest – Den Haag

Inleiding

Doel

Dit document is bedoeld om:

- informatie te verstrekken over de ruime keuzevrijheid van software-applicaties en leveranciers
- meerwaarde te verkrijgen van uw technologieleveranciers van de door hen geboden oplossingen
- een flexibele omgeving te faciliteren voor innovatie door medewerkers en opdrachtnemers
- te helpen bij het vinden van gerelateerde case-studies, applicaties en hulpmiddelen
- risico's ten aanzien van gesloten en bedrijfseigen formaten aan te geven

De implementatie van flexibiliteit op een fundamenteel niveau van de uitwisseling van documenten heeft mogelijk grote gevolgen voor de manier waarop de overheid keuzes maakt, geld uitgeeft en efficiënt is. In de volgende paragrafen worden uitgangspunten, voordelen, opties en recente ervaringen met het Open Documentformaat (Open Document Format: ODF) beschreven¹: de 'de facto' Open Standaard voor documenten, die in toenemende mate wordt overgenomen door overheidsorganisaties.

Samenvatting

ODF maakt documenten en gegevens vrij van de originele applicatie, zodat die gegevens uitgewisseld, opgevraagd en bewerkt kunnen worden met elke ODF-compatibele programmatuur, database of hulpmiddelen. Dit is essentieel voor het behoud van technologische keuzes door de overheid en het voorkomen van geïsoleerde "getto's" van bronnen en infrastructuur van de publieke sector, die met elkaar niet compatibel zijn.

Extra materialen

Deze publicatie bevat een eenvoudige infographic waarmee u de boodschap van dit document kunt overbrengen op uw collega's. Alle inhoud van de toolkit maakt gebruik van een Creative Commons licentie ter bevordering van hergebruik, distributie en vertaling. Tevens bevat het document een vergelijking van voor ODF geschikte applicaties en een lijst van ODF-gerelateerde hulpmiddelen.

Op de achterpagina bevindt zich een samenvatting van het Open-Standaardbeleid van de Nederlandse overheid.

Open Document Format bestandsformaten

Formaat	Gebruik
.odt .fodt .ott .odm	ODF tekstverwerking (text)
ods .fods .ots	ODF Spreadsheet
.odg .fodg .otg	ODF Tekenen/afbeelding
.odp .fodp .otp	ODF Presentatie
.odf	ODF Formules & wisk. vergelijkingen
.odb	ODF Database

¹ <http://www.opendocumentformat.org/features/>

Belangrijkste uitgangspunten

Open standaarden beïnvloeden nagenoeg elk aspect van het moderne leven - van communicatie tot industrie en onderwijs. Een groot aantal bedrijven uit de particuliere sector heeft zijn succes te danken aan deze uitgangspunten en een toenemend aantal case-studies uit de publieke sector toont de efficiëntie en kostenbesparing aan, die behaald kunnen worden^{2,3,4}.

Aangezien open standaarden worden beheerd vanuit samenwerking tussen industriële organisaties staat politiek neutrale en non-profit-transparantie hoog in het vaandel. Ook COIS zelf wordt geleid door de samenwerking van ondersteunende industriële organisaties.

Belangrijkste voordelen van ODF

Dankzij het ontwerp is het Open Documentformaat beschikbaar om door iedereen gebruikt te worden en het recht daartoe kan niet worden herroepen. Dit biedt ontwikkelaars overgangsmogelijkheden naar andere open standaarden zoals PDF en HTML. ODF:

- Garandeert de vrijheid van keuze ten aanzien van dienst aanbieder en sluit een lock-in door leveranciers uit
- Waarborgt de leesbaarheid van documenten in de toekomst wanneer een applicatie niet (meer) voortgezet wordt
- Staat stapsgewijze veranderingen van systemen en technologie toe, waardoor gedwongen upgrades tot het verleden behoren

Nederlandse overheid toonaangevend bij de overname van ODF

In juni 2012 werd ODF 1.2 gepubliceerd op de "pas-toe of leg-uit lijst met open standaarden" door de Nederlandse overheid als het formaat voor de uitwisseling van documenten die bewerkt kunnen worden. De Nederlandse overheid benadrukt het belang van open communicatie met haar burgers. Zij zouden kunnen verwachten om in de communicatie met de overheid een ODF-document te ontvangen. Met deze publicatie wordt tevens een plan gestimuleerd voor de verdere overname van ODF als standaard om veilig te stellen dat ODF de norm wordt voor het uitwisselen van documenten.

De Nederlandse overheid mag alleen nog volledig compatibele ODF-applicaties aanschaffen en ODF moet de standaard optie worden voor alle applicaties van de Nederlandse overheid waarmee documenten uitgewisseld worden. Vóór ODF 1.2 werd ODF 1.0 al gepubliceerd op de "pas-toe of leg-uit lijst". Dat heeft geleid tot een aantal best practices voor samenwerking en tot het uitrollen van LibreOffice op alle Rijks-computers.

ODF en OOXML

Een ander populair documentformaat binnen de overheid is OOXML. In tegenstelling tot ODF voldoet OOXML niet aan de algemene vereisten van een open standaard, waaronder die van de Nederlandse overheid.

Volgens deze voorwaarden moet een standaard o.a.:

- door een onafhankelijke groep deskundigen gereguleerd worden
- open zijn voor deelname door iedereen
- beschikbaar zijn om door iedereen gebruikt te kunnen worden

ODF- versus OOXML-bestandsextensies

- Voor ODF-documenten worden bestandsextensies gebruikt zoals .odt .ods .odp .odg .odf .odb
- OOXML-documenten gebruiken bestandsextensie zoals .doc .docx .xls .xlsx .ppt .pptx

Bestandsextensies zijn mogelijk niet zichtbaar in bestandsbrowsers. Daarom kan het noodzakelijk zijn om de systeeminstellingen aan te passen zodat de gebruikte bestandsextensies zichtbaar worden wanneer die standaard niet getoond worden.

2 http://conference.libreoffice.org/talks/2013/content/sessions/034/files/LibOConf2013_Case_Studies_of_migration_to_LibreOffice_in_Japan.pdf

3 <https://joinup.ec.europa.eu/community/osor/case/libreoffice-municipality-neerijnen>

4 <https://joinup.ec.europa.eu/elibrary/case/linux-it-evolution-open-source-success-story-never>

Keuze van applicatie

Er is een groot aantal krachtige ODF-editors beschikbaar, sommige gratis, andere met commerciële ondersteuningspakketten en aanvullende opties die aan een licentie gebonden zijn. Het ontwerp van sommige pakketten voldoet aan de behoeften van de publieke sector, inclusief inzet op brede schaal en jarenlange onderhoudsupdates.

Software	Licentie	Formaten (bestandstypen)	Geïnstalleerde platforms / client-platform	Ondersteuning	Link
Abiword ⁵	Open Source	odt	Linux, Windows	Gemeenschap	http://www.abiword.org/
Apache OpenOffice ⁶	Open Source	Alle	Linux, Windows, OS X	Gemeenschap	https://www.openoffice.org/
Calligra (KDE) ⁷	Open Source	Alle	Linux, Windows, OSX, Android	Gemeenschap	https://www.calligra.org/
EuroOffice	Open Source	Alle	Windows, Linux, Android	Commercieel	http://www.multiracio.com/
EuroOffice Professional	Propriëtaire Proprietair	Alle	Windows, Linux	Commercieel	http://www.multiracio.com/
Google Docs ⁸	Propriëtaire Proprietair	odt ods odp	Cloud	Commercieel	http://www.google.com/docs/about/
LibreOffice	Open Source	Alle	Linux, Windows, OSX, Android	Gemeenschap	https://www.libreoffice.org/
LibreOffice powered by CIB	Propriëtaire	Alle	Linux, Windows	Commercieel	http://libreoffice.cib.de/
LibreOffice-from-Collabora	Open Source	Alle	Linux, Windows, OSX, Android	Commercieel	https://libreoffice-from-collabora.com/
Microsoft Office 2013	Propriëtaire	odt ods odp	Windows, OSX, Android, iOS	Commercieel	https://products.office.com/
Microsoft Office 365	Propriëtaire	odt ods odp	Cloud	Commercieel	https://products.office.com/
OnlyOffice Enterprise ⁹	Propriëtaire	odt ods odp	Cloud	Commercieel	http://www.onlyoffice.com/enterprise-edition.aspx
OnlyOffice Free ⁹	Open Source	odt ods odp	Linux, Windows	Gemeenschap	http://www.onlyoffice.com/
OpenXchange	Open Source	odt ods odp	Linux, Cloud	Commercieel Gemeenschap	https://www.open-xchange.com/

Variatie tussen applicaties

Hoewel een groot aantal applicaties de mogelijkheid biedt om documenten in ODF op te slaan, kunnen die applicaties beperkingen hebben in de ondersteuning van bepaalde aspecten van de standaard.

ODF is een uitgebreide standaard die veel verschillende functies ondersteunt. Het is daarom van belang om te kiezen voor applicaties die de laatste versie van de documentstandaard (momenteel ODF 1.2) ondersteunen zodat nieuwere documenteigenschappen zoals opmerkingen en het bijhouden van wijzigingen toegankelijk zijn.

Daarom stelt het Nederlandse overheidsbeleid toepassing van ODF versie 1.2 verplicht.

5 Gedeeltelijke ODF ondersteuning met import en export filters

6 Standaard en aanbevolen uitvoer: Extended ODF 1.2- documenten. Poorten van derden naar Android, FreeBSD, OS/2 beschikbaar

7 Er zijn binaries voor Windows- OSX- & Android-platforms. Maar die worden thans niet officieel ondersteund en niet voor elke release opnieuw gemaakt. Geplande wijziging met aanstaande 3.0-versie eind 2015

8 Ondersteund ODF 1.1 en werkt aan ODF 1.2

9 Deels ondersteuning voor ODF opslag/download

ODF-hulpmiddelen

Beschikbare hulpmiddelen om de ODF-geschiktheid van applicaties en ODF-standaardconformiteit te controleren

- Officeshots – <http://officeshots.org>
Vergelijk de documentweergave in verschillende applicaties op basis van een webgebaseerde service
- WebODF – <http://webodf.org>
Webgebaseerde bibliotheek van eenvoudige ODF-editors in Javascript
- Fix My Documents – <http://fixmydocuments.eu>
Online verslagleggingsapplicatie voor documenten van de publieke sector die geen gebruik maken van ODF
- Pandoc – <http://johnmacfarlane.net/pandoc>
Software voor documentconversie, die een zeer groot aantal formaten - waaronder ODF - ondersteunt
- odpdown – <http://s.coop/1w2ay>
Een programma voor downgrade-conversie naar ODP-presentaties
- Java ODF-bibliotheek – <http://incubator.apache.org/odftoolkit>
Begonnen door Sun en IBM en eerder geschonken aan Apache
- ODF-validator – <http://odf-validator.rhcloud.com>
Een service om te controleren op conformiteit van ODF-documenten gebaseerd op de ODF-specificatie daarvan

Overeenkomsten

Op een groot aantal plaatsen kunt u oplossingen, advies en ondersteuning van commerciële en niet-commerciële organisaties verkrijgen - van kleinschalige adviesbureaus tot grotere organisaties of publieke en particuliere sectoren. Zij vormen de de marktplaats voor open documenten.

Publieke sector

- Publicaties van de Nederlandse "pas-toe of leg-uit lijst": <https://www.forumstandaardisatie.nl/>
- Nederlandse formaat- en beleidsovereenkomsten: <http://www.digicommissaris.nl/>
- Ministerie van BZK: <https://www.logius.nl/>
- Bureau van de Britse Premier – Onderwijs, verandering en ondersteuning van beleidsuitvoering voor het Britse beleid <https://www.gov.uk/government/organisations/government-digital-service>
- Digitale Service van de Britse overheid - <https://gds.blog.gov.uk/contact/>

Gemeenschap

- <http://www.openforumeurope.org/> - advies inzake standaardisatie
- <http://www.opensourceconsortium.org/> - implementatie, ondersteuningsdiensten en ondersteuning van de gemeenschap
- <http://fixmydocuments.eu/> - rapportage van niet aan de standaard conforme documenten
- <http://www.opendocsociety.org/> - de Open Document-gemeenschap

Voor commerciële ondersteuning kunt u contact opnemen met de sponsoren van dit document op de volgende pagina.

Ondersteunende partijen

Wij willen de volgende organisaties bedanken voor hun ondersteuning van het 11e Plugfeest en het opstellen van dit document met de bijbehorende infographic.

The Free and Open Productivity Suite

Independent document management experts

cois

community for open interoperability standards

Supporting a level playing field, giving freedom of choice

Enterprise productivity expertise in support and consulting

Powerful collaboration and communication suite

Logius; the digital government service of NL

Supporting Freedom - Customisation - Interoperability - Extensibility

De bekende partner voor beter werk met vrije office software, en het LibreOffice-Trainingcenter.

Promoting the use of open standards

Open Source applications in healthcare

Improving office productivity by insight

Joined-up Open Source business management software

The world's leading provider of open source enterprise I.T.

The makers' choice for sysadmins, developers and desktop users

The home of LibreOffice

Uittreksel overheidsbeleid en hoogtepunten

Het beleid van de Nederlandse overheid inzake ODF dateert van 2007; het is een onderdeel van pas-toe-of-leg-uit-beleid uit 2006. Het College Standaardisatie en het Forum Standaardisatie werden op 27 maart 2006 bij besluit 5 van de Minister van Economische Zaken opgericht.

Het Forum Standaardisatie ondersteunt de Nederlandse overheid bij het gebruik, de ontwikkeling en vaststelling van open standaarden voor elektronische uitwisseling. Zo bevordert het Forum interoperabiliteit, niet slechts binnen het Nederlandse overheidssysteem maar ook ten opzichte van relaties tussen overheidsinstellingen zowel met burgers als met bedrijven.

Voor de implementatie van ODF adviseren wij het in onderstaande afbeelding getoonde gebruik.

Open formats, what for?

▶ So that users might read my documents unhindered

Users exchanging reports.

CLOSED FORMAT, IDENTICAL SOFTWARE

Alice uses the software program "Carcera⁽¹⁾." She records her report in a closed format (one that does not permit interoperability), then sends it to Bob, who has the same software program. He can read the document, modify it and send it back to Alice.

PROGRAMS WITH CLOSED FORMATS, DIFFERENT SOFTWARE

The following day, Alice sends her report to Albert. He has a different software program, which refuses to open the document. Albert has no other choice than to acquire the Carcera software used by Alice, with the hope it is compatible with its computer.

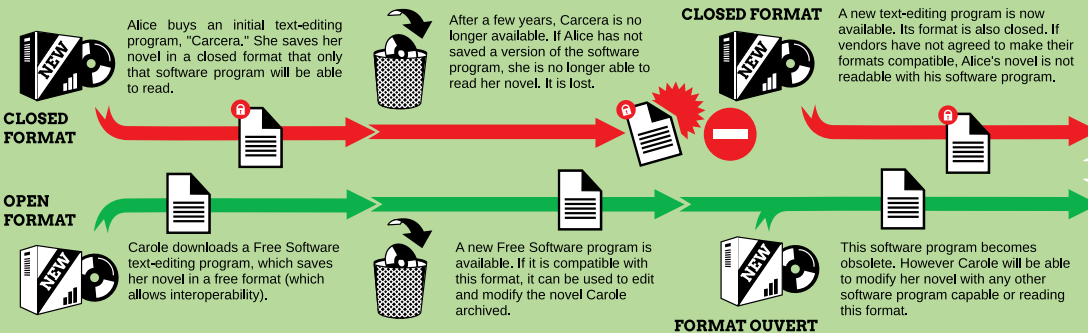
PROGRAMS WITH OPEN FORMATS, DIFFERENT SOFTWARE

Carole, another user, chooses to record her report in open format (allowing for interoperability) and sends it to David. David can read the document, modify and record it, either by using the same open format software or by using another interoperable software program.

So that your documents might be read more easily by other people, without you having to worry about which software they use, choose open formats.

▶ To ensure the longevity of my documents

Alice and Carole use text editors to write, save, and preserve a novel.

The availability and longevity of your documents, saved in a closed format, depends on the decisions of software vendors.

In your interest, choose software programs that save your documents in open formats. They are not dependent on any particular software program.